

ความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยในปัจจุบัน*

BELIEF AND FAITH IN SACRED OBJECTS OF THAI PEOPLE

พระครูสังฆรักษ์มานพ อคคามานโว

PhraKrusangharak Manop Akkamanavo

วัดพนัญเชิงวรวิหาร

Wat Phananchoen Worawihan

Corresponding Author E-mail: ven.manop@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยในปัจจุบันว่ามีอย่างไรบ้าง มีความสอดคล้องกับคำสอนพระพุทธศาสนาอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มที่มีความเชื่อในพุทธศาสตร์หรือศรัทธาในคุณค่าทางพระพุทธศาสนา คือ กลุ่มที่เน้นเรื่องเป็นตัวแทนความดีงามของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์หรือบุคคลที่ศรัทธานั้น โดยความศรัทธาในกลุ่มนี้จะสอดคล้องกับ ศรัทธา 4 ในพระพุทธศาสนา 2. กลุ่มที่มีความเชื่อไสยศาสตร์ คือ กลุ่มที่มุ่งอธิปาฏิหาริย์ ดลบันดาลต้องการความแคล้วคลาดปลอดภัย โดยความศรัทธาในกลุ่มนี้จะขัดแย้งกับ ศรัทธา 4 ในพระพุทธศาสนา 3. กลุ่มที่ไม่ได้มีความเชื่อและศรัทธาในความดีหรืออธิปาฏิหาริย์ คือ กลุ่มที่เน้นพุทธศิลป์และกลุ่มที่เน้นเรื่องการเป็นสินค้าในเชิงพาณิชย์ โดยความเชื่อและศรัทธาในวัตถุมงคลนั้น หากจะถือว่าเป็นประโยชน์สูงสุดตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเป็นการบูชาในลักษณะที่วัตถุมงคลนั้นเป็นตัวแทนของบุคคลที่มีความดี หรือบูชาบุคคลที่ควรบูชาตามหลักธรรมในมงคลสูตร ต้องมีความเชื่อแบบพุทธศาสตร์ มีศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา บูชาไปถึงความดีของสิ่งที่มีเนื่องด้วยวัตถุมงคลนั้น ๆ และหมั่นทำตามคำสอนหรือความดีของบุคคลที่ควรบูชานั้นด้วย

คำสำคัญ: ความเชื่อ; ความศรัทธา; วัตถุมงคล

Abstract

This article aims to study and present the beliefs and faith in sacred objects of Thai people in present, how is it consistent with Buddhist

*Received August 22, 2023; Revised September 2, 2023; Accepted September 4, 2023

teachings? The study found that Belief and faith in sacred objects of Thai people Can be divided into 3 groups is 1. a group with beliefs in Buddhism or faith in Buddhist values, i.e. a group that focuses on representing the virtues of the Buddha, the Dharma, the Sangha, or the person who believes in that the faith in this group is consistent with the faith 4 in Buddhism. 2. A group with superstition is a group that aims for miracles, inspiration, and needs for safety. The faith in this group will conflict with the faith 4 in Buddhism. 3. Groups that do not have faith and faith in goodness or miraculous powers are groups that focus on Buddhist art and groups that focus on being commercial products. By believing and believing in the sacred object If it is the most beneficial according to Buddhist principles, it must be worshiped in a way that the sacred object represents a person with good deeds. Or worship the person who should be worshiped according to the principles in the auspicious formula. Therefore, if Thai people will have faith and faith in sacred objects to achieve prosperity in life. Must have a Buddhist belief have faith that consists of wisdom Worship to the goodness of things due to that sacred object and always follow the teachings or goodness of the person who deserves that worship.

Keywords: Beliefs; Faith; Sacred Objects

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามกระแสการพัฒนาของโลกเป็นอย่างมาก พลเมืองของประเทศในภาพรวมมีการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาในยุคสมัยที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีความคิดวิเคราะห์ตามเหตุและผลแบบวิทยาศาสตร์ แต่ถึงกระนั้น ความเชื่อและความศรัทธาเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เหนือการพิสูจน์ตามเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ก็ยังมีอยู่คู่กับสังคมไทยตราบจนปัจจุบัน และยังมีอยู่ในวงกว้าง

ความเชื่อและความศรัทธาที่เกี่ยวกับสิ่งที่นอกเหนือวิทยาศาสตร์ มีทั้งความเร้นลับเกี่ยวกับสิ่งที่มองไม่เห็น ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เช่น ท้าเวสสุวัณ ไอ้ไข่ พญานาค เป็นต้น และความเชื่อความศรัทธา ผ่านสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปลักษณะที่เป็นเหรียญก็ดี รูปหล่อ รูปปั้น รูปภาพ ฝ้ายันต์ หรือวัตถุอื่นใดก็ดี ซึ่งมีการใช้ศัพท์เรียกสิ่งเหล่านี้กันโดยแพร่หลายว่า “วัตถุมงคล”

ความหมายของวัตถุมงคล

วัตถุมงคล เป็นภาษาบาลี แยกออกเป็นคำว่า วัตถุ (วัตถุ) กับคำว่า มงคล (มงคล) คำว่า วัตถุ (วัตถุ) ในภาษาบาลี มีหลายความหมาย แปลว่า เรือง สิ่งของ สิ่ง เมือง ฯลฯ ส่วนคำว่า มงคล (น.) แปลว่า เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ, ด้ายที่ทำเป็นวงสำหรับสวมศีรษะ เพื่อเป็นสิริมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ในอรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ได้อธิบายว่า มงคล (มงคล) หรือมงคล ได้แก่ เหตุแห่งความสำเร็จ เหตุแห่งความเจริญ เหตุแห่งสมบัติทุกประการ เมื่อรวมความหมายแล้ว วัตถุมงคล หมายถึง เครื่องรางของขลังที่เชื่อว่าจะนำความสุขความเจริญเป็นต้นมาให้ หรือป้องกัน ภัยอันตรายต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) วัตถุมงคล เป็นเรื่องของความเชื่อและศรัทธาในสิ่งของที่สร้างขึ้นมีความสัมพันธ์ทางด้านศาสนา ตามสมัยนิยมตั้งแต่โบราณกาลมีหลักฐานเป็นวัตถุมงคลที่สร้างขึ้นมีอายุเก่าแก่เกือบ 2,000 ปี วัตถุมงคลจะมีมากมายในสังคมไทย เช่น พระเครื่อง พระกริ่ง พระกริ่งปวเรศ ปลัดขิก ผ้ายันต์ ตะกรุด มีดหมอ องค์เทพที่เป็นทางศาสนาอื่น ๆ เช่น พระพรหม พระตรีมูรติ พระราหู เป็นต้น

มงคลตามทัศนะของพุทธศาสนา กล่าวว่า หมายถึง เหตุแห่งความสำเร็จ เหตุแห่งความเจริญ เหตุแห่งสมบัติทุกประการ ซึ่งได้แก่ มงคล 38 ประการนั่นเอง จากความเชื่อเรื่องมงคล ที่ปรากฏในมงคลสูตร สามารถจัดมงคลออกเป็น 2 ประเภท คือ มงคลภายนอก อันได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่ผู้รับรู้แล้วก่อให้เกิดความชอบใจ ฟังพอใจ จากสิ่งที่อยู่ภายนอกตัว และมงคลภายใน คุณความดีที่อยู่ตัวบุคคล เพราะเห็นว่ามงคลจะมีผลดีต่อบุคคล ต่อเมื่อนำมงคลเหล่านั้นไปปฏิบัติ เช่น การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต เป็นต้น

ความเชื่อและศรัทธา

ความเชื่อ หมายถึง ความคิด ความเข้าใจและการยอมรับ นับถือ เชื่อมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่ต้องมีเหตุผลใดมาสนับสนุนหรือพิสูจน์ ทั้งนี้บางอย่างอาจมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้ (เทพ สงวนกิตติพันธุ์, 2566)

ประโยชน์ที่จะได้รับจากความเชื่อ

1. ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น เพราะมีสิ่งที่เชื่อถือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว
2. ทำให้เกิดกำลังใจและพลังที่จะต้องสู้กับอุปสรรค หากรู้สึกกว่าตนเองมีสิ่งที่เชื่อถือคุ้มครอง
3. ทำให้เกิดความสุขใจหากได้ปฏิบัติตามความเชื่อที่มีอยู่

โทษที่จะได้รับจากความเชื่อ

1. อาจทำให้หลงผิดและปฏิบัติตนไปในทางที่ผิดได้
2. อาจทำให้เสียโอกาสในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้เพราะมัวแต่รอฤกษ์ยาม
3. อาจทำให้เกิดความเชื่อมั่นมากเกินไปจนกลายเป็นความประมาทและทำให้เกิดความสูญเสียได้
4. อาจทำให้ขาดการไตร่ตรองที่ดีหรือขาดการใช้เหตุใช้ผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

5. อาจทำให้การแสดงออกต่าง ๆ ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

ศรัทธา จะใช้ในความหมายที่ตรงกับ Faith ในภาษาอังกฤษ คือเป็นความเชื่อที่มีความนับถือ เชื่อมั่นในลักษณะที่มีความเชื่อฟัง มอบความไว้วางใจโดยไม่มีความเคลือบแคลงสงสัย เพราะเป็นการปลงใจเชื่อโดยไม่ใช้ปัญญาและเหตุผลประกอบ (ลักษณะวัตรจริยพงศ์, 2541) แต่คำว่า ศรัทธา ในพระพุทธศาสนา ซึ่งแปลกันว่าความเชื่อนั้น ไม่ใช่ศรัทธาตามความหมายที่ใช้กันในศาสนาอื่นที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Devotion, Faith เพราะศรัทธาในหลักพระพุทธศาสนาไม่ใช่ความเชื่ออย่างงมงายโดยไม่ใส่ใจต่อการตรวจสอบด้วยเหตุผล แต่เป็นความเชื่อที่เรามี หลังจากได้วิเคราะห์ดูแล้วว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สมควรเชื่อ โดยพระพุทธเจ้า ทรงแสดงความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญาไว้ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า ศรัทธา 4 ดังนี้

1. กัมมสัทธา (เชื่อเรื่องกรรม) เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่วางเปล่าและเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอ้อนวอนหรือนอนคอยโชค เป็นต้น

2. วิปากสัทธา (เชื่อวิปาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง) คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

3. กัมมัสสกตาสัทธา (เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน) เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิปากเป็นไปตามกรรมของตน

4. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ คือ เราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2539)

ประเภทของวัตถุมงคล

วัตถุมงคลนั้น สามารถแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติโดยไม่ได้มีการสรรสร้าง ซึ่งถือว่ามีดีในตัวหรือมีเทวดารักษา เช่น เหล็กไหล คดต่าง ๆ เขากวาง คุด เขี้ยวหมูตัน เขี้ยวเสือกหลง เถาวัลย์ เป็นต้น

2. ประเภทที่มนุษย์ปรุงแต่งสร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้นจำแนกตามวัสดุได้ 4 ประเภท คือ

2.1 ประเภทเนื้อดิน สร้างจากองค์ประกอบที่เป็นดินเป็นหลัก เช่น พระพิมพ์ หรือพระเครื่อง ค้นพบจากกรุต่าง ๆ ในสมัยโบราณ อาทิ พระซุ้มกอ พระกำแพงทุ่งเศรษฐี พระนางพญาเสน่ห์จันทร์ เป็นต้น

2.2 ประเภทเนื้อผง สร้างจากผงปูนเปลือกหอยผสมผงอิทธิเจ เกสรดอกไม้บูชาพระ หรือผงใบลาน เป็นต้น หรือเผาไฟเป็นถ้ำถ่านกับวัสดุอย่างอื่น เช่น พระสมเด็จวัดระฆัง วัดบางขุนพรหม และวัดเกศไชโย เป็นต้น

2.3 ประเภทเนื้อชิน สร้างจากโลหะธาตุต่าง ๆ เช่น ชินเงิน ชินตะกั่ว นวโลหะ ตลอดจนทองคำ สำริด เงิน นาค ทองแดง เป็นต้น ตามสูตรการเล่นแร่แปรธาตุต่าง ๆ เช่น พระทำกระดาน พระร่วงหลังรางปืน พระลีลาวังหิน เป็นต้น

2.4 ประเภทเขี้ยว งา กระดุกและไม้ เป็นต้น ของสัตว์ต่าง ๆ ตลอดจนไม้ เมล็ดพันธุ์พืช เปลือกไม้ต่าง ๆ นำมาแกะสลักอีกชั้นหนึ่ง เช่น สิ่ง เสือ หมากทุย ลูกประคำ เป็นต้น (ประชุม กาญจนวัฒน์, 2536)

แบ่งประเภทตามวัสดุคือ 1. โลหะ 2. ผง 3. ดิน 4. วัสดุอย่างอื่น อาทิ กระดาดสา ชันโรง ดินขุยปู 5. เขี้ยวสัตว์ งาช้าง เล็บสัตว์ 6. ผงผีพราย ผ้ายตราสังข์ ผ้าหอศพ ผ้าผูกคอตาย 7. ผ้าทอทั่ว ๆ ไป

การแบ่งตามระดับชั้นคือ 1. เครื่องรางชั้นสูง อันได้แก่ เครื่องรางที่ใช้ส่วนสูงของร่างกาย ซึ่งนับตั้งแต่ศีรษะลงมาถึงบันเอวสำเร็จด้วยพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ 2. เครื่องรางชั้นต่ำ อันได้แก่ เครื่องรางที่เป็นของต่ำ อาทิ ปลัดขิก อีเปื้อ 3. เครื่องรางที่ใช้เขวอน อันได้แก่ ธงรูปนก รูปตักแตน รูปปลา หรือกระบอกใส่ยันต์และอื่น ๆ

รูปแบบความต้องการวัตถุมงคลในสังคมไทย

ผู้ที่มีความต้องการในวัตถุมงคลนั้น มีเหตุผลหลากหลาย แต่โดยภาพรวมของผู้ที่มีวัตถุมงคลไว้บูชา สามารถจำแนกได้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ (พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ, 2564)

1. กลุ่มที่เน้นพุทธศิลป์ ชื่นชอบในความงามของศิลปะเช่น นักสะสมของเก่า เป็นต้น
2. กลุ่มที่มุ่งอิทธิปาฏิหาริย์ ดลบันดาล ต้องการความแคล้วคลาดปลอดภัย ตลอดจนสิ่งที่พึงประสงค์ต่าง ๆ
3. กลุ่มที่เน้นเรื่องเป็นตัวแทนของความดีงาม เช่น ชาวพุทธที่มีพระพุทธรูปไว้ประจำในบ้านของตน เพื่อกราบไว้บูชาระลึกถึงพระพุทธรูป เป็นต้น
4. กลุ่มที่เน้นเรื่องความเป็นสินค้า เช่น ธุรกิจบูชาพระ เป็นต้น

สิ่งที่เป็นมงคลในทางพระพุทธศาสนา

มงคลในพระพุทธศาสนานั้น มีความหมายว่า เหตุอันให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิต ซึ่งพระพุทธเจ้าได้แสดงเหตุอันเป็นมงคลไว้ในมงคลสูตร มีทั้งสิ้น 38 ประการ โดยเป็นข้อปฏิบัติที่จะทำให้บุคคลผู้นั้นไปประพฤติดีปฏิบัติตาม ย่อมเข้าถึงความสุขความเจริญได้ เริ่มต้นตั้งแต่ข้อปฏิบัติพื้นฐาน คือ การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต เป็นต้น จนถึงข้อปฏิบัติสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา คือ การฝึกจิตให้ปราศจากกิเลสอาสวะ จนสามารถบรรลุธรรมขั้นสูงได้ ซึ่งเป็นอุดมการณ์สูงสุดในทางพระพุทธศาสนา หากบุคคลใดได้ปฏิบัติตามแต่ละขั้นตอนในมงคลสูตรที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ ก็จะทำให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิตได้จริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เปี่ยมมงคลอันสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ ซึ่งความเป็นมงคลนั้นไม่ได้อยู่ที่วัตถุสิ่งของ หรือ สิ่งเร้นลับแต่อย่างใด แต่อยู่ที่การกระทำและการปฏิบัติตัวของบุคคล ตามข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ จึงทำให้การปฏิบัติเหล่านั้นเป็นมงคล และจะได้รับความสุข ความสำเร็จในชีวิต (พระธรรมธัชชัย สิทธิ ชยธมโม (ศรชัย), 2560)

วัตถุมงคลในวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน

เราสามารถแบ่งความต้องการในวัตถุมงคลด้วยความเชื่อและความศรัทธาของคนไทยได้ 3 กลุ่มคือ

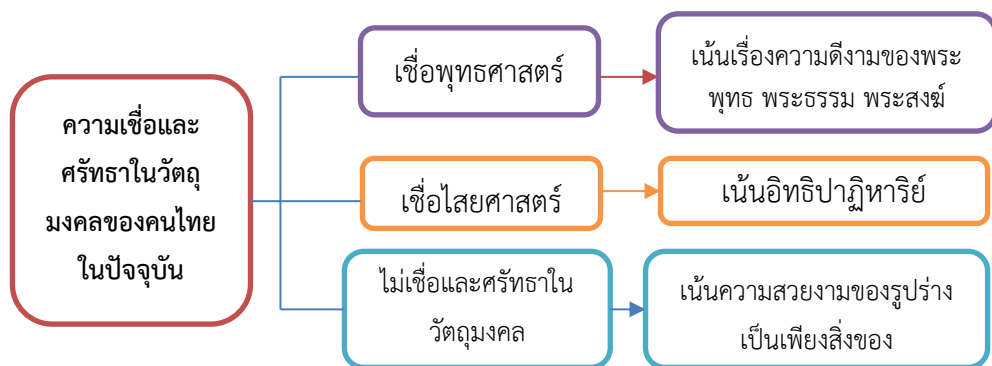
1. กลุ่มที่มีความเชื่อพุทธศาสตร์คือ กลุ่มที่เน้นเรื่องเป็นตัวแทนของความดีงามของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์หรือบุคคลที่ศรัทธานั้น เช่น ชาวพุทธที่มีพระพุทธรูปไว้ประจำในบ้านของตน เพื่อกราบไว้บูชาระลึกถึงพระพุทธรูป บูชาเหรียญพระเครื่อง เพื่อกราบไว้บูชาระลึกถึงคุณของพระสงฆ์ บูชาเหรียญของรัชกาลที่ 5 บูชาระลึกถึงพระคุณของท่านที่มีต่อประเทศไทย เป็นต้น โดยกลุ่มคนเหล่านี้ มักจะนำคำสอนหรือความดีจากตัวแทนของวัตถุมงคลที่ตนเองนับถือ นำมาปฏิบัติตามด้วย เพราะเป็นผู้ที่มีความศรัทธาอันประกอบด้วยปัญญา ซึ่งสอดคล้องต่อหลักศรัทธา 4 ของพุทธศาสนา ดังนี้ 1. กัมมัสัทธิ (เชื่อกฎแห่งกรรม) 2. วิปากัสัทธิ (เชื่อผลของกรรม) 3. กัมมัสสกาตัสัทธิ (เชื่อความที่สัตว์

มีกรรมเป็นของตน) 4. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) โดยไม่ได้เชื่อตาม ๆ กันว่าวัตถุมงคลนั้นศักดิ์สิทธิ์อย่างไร แต่มองเห็นถึงคุณความดีของสิ่งที่ตนศรัทธาเมื่อนำคำสอนหรือความดีนั้นมาปฏิบัติแก่ตนก็จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ ความมั่งคั่ง จากการปฏิบัติดีนั่นเอง

2. กลุ่มที่มีความเชื่อไสยศาสตร์ คือ กลุ่มที่มุ่งอิทธิปาฏิหาริย์ ดลบันดาล ต้องการความแคล้วคลาดปลอดภัย ตลอดจนถึงสิ่งที่พึงประสงค์ต่าง ๆ เป็นศรัทธาที่ปราศจากปัญญากำกับ เพราะเป็นความเชื่อแค่เพียงว่า วัตถุมงคลนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์ ช่วยดลบันดาลให้ผู้ศรัทธาและครอบครองวัตถุมงคลนั้น ประสบความสำเร็จ ความมั่งคั่ง โดยไม่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติที่ดี เพียงแค่ ขออ้อนวอนจากวัตถุมงคลนั้นเท่านั้น

3. กลุ่มที่ไม่ได้มีความเชื่อและศรัทธาในวัตถุมงคล คือ กลุ่มที่เน้นพุทธศิลป์และกลุ่มที่เน้นเรื่องความเป็นสินค้า กลุ่มที่เน้นพุทธศิลป์เป็นกลุ่มที่มองวัตถุมงคลเป็นเพียงงานศิลปะ ที่สวยงาม เห็นคุณค่าจากเพียงรูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น ส่วนกลุ่มที่เน้นเรื่องการเป็นสินค้า จะมองว่าวัตถุมงคลเป็นสิ่งที่ใช้ในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนเพื่อทำกำไรในทางการค้าเพียงเท่านั้น (เทพชู ทับทอง, 2508)

ประเภทความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยในปัจจุบัน มีรายละเอียดดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ประเภทความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยในปัจจุบัน

จากภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยในปัจจุบัน มี 3 ประเภทหลัก คือ เชื่อพุทธศาสนา เน้นเรื่องความดีงาม ของพระรัตนตรัย เชื่อไสยศาสตร์ เน้นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ และไม่เชื่อและศรัทธาในคุณความดี เน้นความสวยงาม เป็นเพียงวัตถุสิ่งของและเป็นสินค้าในเชิงพาณิชย์เท่านั้น

สรุป

ความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลของคนไทยนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มที่มีความเชื่อพุทธศาสตร์คือ กลุ่มที่เน้นเรื่องเป็นตัวแทนของความดีงามของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์หรือบุคคลที่ศรัทธานั้น โดยความศรัทธาในกลุ่มนี้จะสอดคล้องกับ ศรัทธา 4 ในพระพุทธศาสนา 2. กลุ่มที่มีความเชื่อไสยศาสตร์ คือ กลุ่มที่มุ่งอิทธิปาฏิหาริย์ ดลบันดาล ต้องการความแคล้วคลาดปลอดภัย โดยความศรัทธาในกลุ่มนี้จะขัดแย้งกับ ศรัทธา 4 ในพระพุทธศาสนา 3. กลุ่มที่ไม่ได้มีความเชื่อและศรัทธาในวัตถุมงคลคือ กลุ่มที่เน้นพุทธศิลป์และกลุ่มที่เน้นเรื่องความเป็นสินค้า

ในพระพุทธศาสนา ความเป็นมงคลหรือเหตุแห่งความสุขและความเจริญ ไม่ได้อยู่ที่วัตถุสิ่งของ แต่อยู่ที่การปฏิบัติตน ตามหลักธรรมในมงคลสูตร 38 ประการ ซึ่งในหลักธรรมดังกล่าวนั้น ไม่มีวัตถุมงคลรวมอยู่ด้วย แต่วัตถุมงคลที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นมานั้น หากจะให้เกิดประโยชน์ตามหลักพระพุทธศาสนา ต้องเป็นวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องด้วยการบูชาบุคคลที่ควรบูชา ซึ่งบุคคลที่ควรบูชาคือบุคคลที่มีคุณความดีควรค่าแก่การระลึกนึกถึง และยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตาม ได้แก่ ผู้มีศีล สมาธิ ปัญญาสูงกว่าเรานั้นเอง เพราะฉะนั้น หากประชาชนคนไทยจะมีความเชื่อและความศรัทธาในวัตถุมงคลเพื่อให้เกิดความเจริญในสมบัติทุกประการแล้ว จะต้องมีความเชื่อแบบพุทธศาสตร์ มีศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา บูชาไปถึงความดีของตัวแทนของวัตถุมงคลนั้นๆ และหมั่นทำตามคำสอนหรือความดีของบุคคลที่ควรบูชานั้นๆ ด้วยจึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- เทพ สงวนกิตติพันธ์. (2566). *ความเชื่อ*. ศูนย์วิทย์พัฒนา มสธ. อุดรธานี. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.stou.ac.th/offices/rdec/udon/upload/socities9_10.html
- เทพชู ทับทอง. (2508). *พระเครื่องและพระบูชา พระกรุเก่าวัด*. ธนบุรี: ป. พิศนาคะการพิมพ์.
- พระครูอนุกุลกัลยาณกิจ. (2564). *พระพุทธศาสนากับการสร้างวัตถุมงคล*. วารสารภาวนาสารปริทัศน์, 1(1), 79-96.
- พระธรรมธัชชัยสิทธิ์ ชยธมโม (ศรชัย). (2560). *ศึกษาการบูชาวัตถุมงคลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมดีในทางพระพุทธศาสนาของ ประชาชนอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2539). *สถานการณ์พระพุทธศาสนาและกระแสสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิชเคชั่นส์ จำกัด.